

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. II. Possitne in gravi materia dari levis obligatio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

ter, eò quòd non habeat magnam & necessariam connexionem cum fine à legislatore per se intento. Ut si in aliqua Religione sit præceptum jejunandi in certis profestis, vicissim quoque materia levis fieri possit gravis formaliter ob magnam connexionem cum fine per se intento: unde comestio pomi prohibita Adamo non erat levis materia, quia abstinentia ab illo pomo erat imperata in protestationem debitæ subjectionis ad voluntatem Divinam, quo modo erat materia gravis formaliter. In sacrificio Missæ infusio aqua non est levis materia, quia ordinatur ad tremendum Sacrificium & Sacramentum Corporis Christi, mysticamque significationem ipsius: Frequentatio alicujus domus vel personæ non est levis materia, quando prohibetur ad evitandum grave peccatum, vel scandalum, cujus probabile periculum vel proxima occasio exinde incurritur.

Porrò triplex est finis præcipuus & ultimus legislatoris humani, ut observant Salmantic. hîc c. 2. p. 2. n. 24. Ecclesia per suas leges & canones præcipue intendit salutem animarum. Prælati Regulares per se primò intendunt observantiam votorum & studium perfectionis. Magistratus politici pacem, bonam conservationem & communem tranquillitatem Reipublicæ. Ideo præcepta valde necessaria ad virtutem charitatis, Religionis, justitiæ, votorumque observantiam, plerumque supponuntur habere gravem materiam, quæ verò non valde necessariò, sed remotè, & ad melius esse conducunt, censentur habere materiam levem.

§. II.

Possitne in gravi materia dari levis obligatio.

His positis adhuc dubitatur, possitne legislator humanus in materia gravi inducere obligationem levem sub culpa veniali, si illud sufficienter exprimat? Et quidem negativam tenent Tapia, Montefin. Bellarmin. Reginaldus, Azor, Vasquez, Becanus apud Salmantic. loc. cit. n. 19. Theologi S. Galli sect. 3. q. 1. & Augustinus à V. M. quam tenui in Thesib. de legibus c. 5. §. 4. Et ratio est primò. Non est in potestate legislatoris humani restringere obligationem juris naturalis: sed ex hypothesi, quòd legislator humanus prohibeat vel imperet materiam gravem, lex naturalis, quæ jubet obedire Superioribus juxta præcipientibus, concomitanter obligat in materia gravi: ergo legislator humanus non potest restringere obligationem juris naturalis: atqui ista in materia gravi est gravis: ergo non potest ab humano legislatore impediri quòd minus sit obligatio gravis in materia gravi.

Sed huic argumento à contraria parte occurrit: Esto, obligationem remotè radicari in lege naturæ, proxima tamen causa ipsius est voluntas præcipientis in materia ex se indifferente, & capaci vel nullius, vel gravis, vel levis obligationis. Sicut ergo lex naturalis nullo modo obligat, v.g. ad abstinentiam à carnibus, quando legislator non vult obligare ad abstinentiam, ita nec graviter obligabit, quando Superior non vult graviter, sed tantum leviter obligare: non enim lex naturalis graviter obligat ad parendum Superio-

ribus graviter non obligantibus. In forma igitur distinguitur major. Non est in potestate legislatoris humani restringere obligationem juris naturalis immediatè influentem, & independentem à voluntate præcipientis, concedo majorem; tantum remotè & mediatè influentem, ac dependentem ab intentione præcipientis, nego majorem: Et sic distinctà minore, negatur consequentia.

Ratio est secundò. Radix malitiæ mortalis, aut venialis non est voluntas Legislatoris, sed natura objecti, quæ si dicat gravem repugnantiam cum charitate & lege, fundat mortalem; si levem, fundat venialem malitiam. Unde nec Divina voluntas, quamvis liberrima in ferendis legibus, potest esse causa, ut in materia gravi potius sit levis, quam gravis obligatio: quia gravitas vel levitas malitiæ formaliter provenit ex gravi vel levi repugnantia cum recta ratione: sed transgressio Legis Divinæ in gravi materia habet gravem repugnantiam cum recta ratione: ergo transgressio legis Divinæ in gravi materia hoc ipso non potest prohiberi sub veniali peccato tantum.

Huic argumento obviat Clariss. D. Cleric. loc. cit. negando, quòd in materia indifferente radix malitiæ mortalis, aut venialis unice fundetur in natura objecti, sed tantum quòd habeat capacitatem gravis repugnantia cum lege & recta ratione, quòd autem actu graviter repugnet, id pendere ex arbitrio Legislatoris, quia materia indifferens ex objecto non est mala, nisi quia prohibita.

Verum non enervat vim argumenti responsio: quia tamen antecedenter ad obligationem materia legis sit indifferens, ut recipiat obligationem, vel non: non tamen est indifferens consequenter, ut recipiat gravem, vel levem obligationem, quia obligatio recipitur juxta modum objecti, quòd cum sit materia gravis, fit etiam obligatio gravis. Unde consequenter ad positam legis obligationem in materia gravi, eo ipso est obligatio gravis. Idque roboratur hac ratione. Proxima radix malitiæ in transgressione legis est ipsius inordinatio & repugnantia objectiva cum lege, sed posità obligatione in materia gravi non potest non resultare gravis inordinatio objectiva contra legem & rectam rationem: ergo eo ipso quòd imponatur materiæ gravi obligatio, exinde resultat proxima radix gravis malitiæ, & consequenter est obligatio sub mortali. Si respondeas: Minorem esse veram, posità gravi obligatione, non autem posità non gravi, respondes per id quòd est in questione: quid enim aliud contrahitur, quam utrùm sit in potestate Legislatoris in materia gravi levem obligationem imponere? Neque placet, quòd admittit Suar. cit. c. 27. n. 10. *In his, quæ tantum sunt mala, quia prohibita, rationem peccati mortalis, aut venialis remote pendere à voluntate hominis, in quantum à voluntate hominis pendet ponere, vel non ponere præceptum prohibens, & ponere tale, vel tale præceptum: etsi enim obligatio ad aliquem actum ponendum, vel omittendum pendeat à voluntate hominis tanquam causâ, ipsa tamen inordinatio & repugnantia objectiva cum recta ratione, quæ reperitur in materia prohibita, estque radix proxima*

xima formalis malitia mortalis, aut venialis, non pendet neq; remotè ab hominis præcipientis voluntate, sed connaturaliter consequitur & resultat in materia prohibita, positâ prohibitione solum tanquam conditione, non verò tanquam causâ. Aliàs concedendum erit, rationem malitiæ mortalis & venialis remotè pendere à Divina voluntate, quia nisi esset Divina lex, nullum esset peccatum, ut probavimus in Tract. de pecc. personali. Sic pariter peccabilitas hominis dependeret à voluntate Divina: quia à DEI voluntate dependet creare vel non creare hominem, quâ creatione suppositâ necessarium est hominem esse peccabilem, ut dictum in Tract. de Ang.

11. Ideo responderetur ad argumentum, permisso primo membro antecedentis, distinguendo alterum: Radix malitiæ mortalis aut venialis est natura objecti &c. ita tamen, ut in materia extrinsecè tantum & ideo mala, quia prohibita, habeat latitudinem & capacitatem majoris vel minoris inordinationis dependenter ab intentione Legislatoris, concedo; ut non habeat talem capacitatem, nego.

Unde, inquis, habet istam capacitatem? Ex eo, inquam, quia materia indifferens, quantumcunque in suo genere & materialiter gravis, ut est perpetua abstinencia à carnibus, si per aliquam legem præcipiatur, induit rationem medii ad finem à Legislatore intentum, unde si Legislator judicer, se melius assequi finem v. g. perfectionis & charitatis, non constituendo abstinenciam in ratione medii necessarij ad finem intentum per gravem obligationem, sed tantum assumendo ut medium rationabile, & status Religiosi perfectioni valde accommodum per levem obligationem, abstinencia à carnibus non erit amplius materia gravis formaliter & in ratione medii, neque ipsius violatio continebit gravem, sed levem inordinationem & declinationem à charitate & amicitia Divina; quo modo vix unquam contingit alicujus statuti & regulæ voluntaria transgressio absque causa rationabili, quæ non sit culpa venialis.

12. Ratio deducitur tertio ex paritate levis materiæ: Non potest Legislator imponere gravem obligationem in materia levi juxta prius dicta: ergo neque levem obligationem in materia gravi: æquè enim est improporatio inter levem materiam & gravem obligationem, quam inter materiam gravem & levem obligationem; & sicut materia levis parit levem, sic materia gravis parit gravem deordinationem & repugnantiam cum recta ratione.

Respondetur communiter, in eo esse disparitatem, quòd materia parva non habeat capacitatem gravis obligationis, habeat autem gravis materia capacitatem etiam levis obligationis. Contra tamen datam responsionem militat, quòd etiam materia parva potest cadere sub gravem obligationem, uti patet in exemplis supra positis de pomo Adami &c. Si dicas: tunc non esse materiam parvam formaliter; idem ego dicam de materia gravi non esse gravem formaliter. Ideoque

Respondeo secundo distinguendo consequens: ergo non potest Legislator imponere levem obli-

gationem in materia formaliter & actualiter gravi, concedo; in materia tantum materialiter & potentialiter gravi, nego consequens: formaliter & gravitatem non habet ab intrinseco & ex natura rei, sed ab extrinseco, & ab intentione Legislatoris, illam connectente cum suo fine vel ut medium necessarium, vel ut medium non necessarium, illud per gravem, istud per levem obligationem, & sic erit materia formaliter vel gravis, vel levis.

Pro sententia affirmante, quam tenent Suarezii & Salmantic. citati, item Magnif. P. Pefschacher & Clarif. D. Cletle II. cc. cum communiori, posse à Legislatore in gravem materiam induci levem obligationem, militat plures rationes. Primò adducitur praxis variarum Religionum, quarum regulæ & statuta etiam in gravi materia, ut est abstinencia perpetua à carnibus apud PP. Carmelitas Discal. frequenter tantum obligant sub veniali. Communis tamen est responsio. Regulas in isto casu non esse propriè præceptivas, sed simpliciter directivas, quæ tamen ratione adjunctæ negligentæ vix unquam sine veniali peccato deliberatè violantur.

Neque urget, quod replicant Salmantic. ejusmodi statuta fieri ab habente jurisdictionem & potestatem præceptivam, & esse confirmata à Sede Apostolica. Nam potestas præceptiva non infert præceptum, nisi exprimat, & confirmatio Sedis Apostolicæ præcisè non imponit novam obligationem, sed tribuit solummodo robur auctoritatis, juxta statum, in quo Regulæ reperiuntur. Vel melius responderi potest secundo. In tali casu, si præcepto leviter obligante constet, materiam præceptam non esse gravem formaliter, sed tantum materialiter, modo primum exposito.

Ratio est secundo. Nulla est repugnantia neque ex parte materiæ, neque ex parte præcipientis, ut materia gravis & de se indifferens recipiat levem obligationem: ergo illam potest recipere. Antec. quoad 1. partem probatur: Materia gravis ideo est indifferens, quia ab intrinseco non exigit esse prohibita sub gravi obligatione, imò nullo modo petit esse prohibita, vel præcepta: ergo sicuti non repugnat ipsi, nullo modo esse prohibitam, sic etiam non repugnat, non esse prohibitam sub gravi obligatione: ergo potest esse prohibita sub minori & levi obligatione. Quoad secundam partem probatur: Quia causa moralis libera non habet necessitatem explicandi totam activitatem, quam potest; sed Legislator est causa moralis & libera obligationis per suam voluntatem; ergo non habet necessitatem explicandi totam virtutem obligatoriam: ideo primò potest omnino cohibere virtutem obligatoriam, proponendo materiam gravem solum per modum consilii: potest secundo obligationem derivare ad solam poenam, vel disjunctivè ad actum vel poenam: potest tertio gravem materiam prohibere vel præcipere sub poena levi, cujus omnia tantum sit venialis, quamvis potuisset prohibere sub poena gravi: cur ergo non etiam sub levi culpa?

Respondet prior sententia, esse repugnantiam ex parte utriusque: ex parte materiæ, quia illa licet

licet antecedenter ad legem sit indifferens, supposita tamen obligatione legis connaturaliter parit gravem inordinationem objectivam, alias esset, & non esset gravis materia. Item ex parte præcipientis, quia supposita per ejus præceptum applicatione legis naturalis ad materiam gravem, non est in ejus manu, ut impediatur, quin resultet gravis deordinatio & repugnantia ad rectam rationem. Ad 1. partis probat, in contrarium distinguitur anteced. Materia gravis est indifferens, quia ab intrinseco non exigit esse prohibita sub gravi obligatione, antecedenter ad præceptum, concedo; consequenter, nego. Ad 2. partis probationem distinguitur major: non habet necessitatem explicandi totam activitatem in iis quæ simpliciter dependent ab ejus voluntate, concedo; quæ non simpliciter dependent, nego. Quamvis igitur pendear ab intentione ferentis legem, ut obligatio applicetur huic determinatæ materiæ; semel tamen applicata recipitur ad modum recipientis, unde in materia gravi parit gravem obligationem, in levi levem. Unde adductæ instantiæ nihil evincunt. Non prima, quia in illo casu nulla obligatio applicatur materiæ, quod est in potestate obligantis: non autem est in potestate limitare magnitudinem obligationis. Neque secunda, quia rursus est in potestate præcipientis huic, vel illi materiæ, actui vel pœnæ applicare obligationem. Non tertia, quia pœna tanquam aliquod bonum potest esse effectus dependens à voluntate præcipientis, quem proinde potest moderari: at culpa aliena non potest esse effectus dependens à voluntate Legislatoris: cum habeat solum causam deficientem, adeoque nec gravitas vel levitas ipsius potest taxari à Legislatore.

15. Contra prædictas tamen responsiones proponitur Ratio ulterior tertiò. Effectus moralis non potest poni sine consensu voluntatis: sed cum Legislator in gravi materia vult leviter obligare, nullus adest consensus ipsius, ut oriatur gravis obligatio; imò non vult graviter obligare: ergo neque potest oriri gravis obligatio: Vel ergo oritur levitas tantum obligatio, vel nulla. Non nulla, quia Legislator intendit obligare, idque potest; quis enim ligat liberam voluntatem præcipientis, cum materia quoque capax gravis obligationis, non ideo efficiatur incapax levitatis obligationis? ergo oritur levitas tantum obligatio.

16. Huic posteriori tanquam probabiliori sententiæ assentior. Adverto tamen, ex hypothesi, quòd Legislator leviter obliget in materia gravi, tunc materiam non esse gravem formaliter & in ratione mediæ, sed tantum materialiter & in esse rei. Quo sensu primæ sententiæ fundamenta subsistunt: Posterior verò sententia loquitur de materia gravi materialiter & in esse rei. Ratio hujus est, quòd materia indifferens accipiat rationem mediæ à libera subordinatione præcipientis ad finem per se intentum: si ergo per levem obligationem velit hanc materiam non esse medium necessarium ad obtinendum suum finem, eo ipso non erit materia formaliter gravis; sin verò per gravem obligationem velit esse necessariò connexam, erit formaliter gravis.

R. P. Mezg. Schol. Tom. II.

Colliges primò. Inter gravem & levem materiam hanc esse disparitatem, quòd etiam si levitas materia per extrinsecam connexionem cum fine operantis possit aliquando gravitatem formalem induere, hæc tamen non præsumitur, nisi illam Legislator sufficienter significet: e contra nisi Legislator exprimat se nolle graviter obligare in materia materialiter gravi, semper præsumitur graviter obligare, siquidem talis materia habet intrinsecam capacitatem, ut assumatur pro medio necessario ad conservationem amicitiae Divinæ, vel alterius finis per se intenti, quam ab intrinseco non habet materia levis.

Colliges secundò. Posito quòd Legislator exprimeret, gravem obligationem circa materiam manifeste levem, v. g. levitatem in risu, somnolentiam voluntariam tempore meditandi, non fore obligationem gravem, sed levem; quia tunc impedita gravitate obligationis, cujus materia non est capax, non ideo impeditur omnis & levis obligatio, cujus materia est capax, adeoque saltem erit levis obligatio sub veniali peccato.

§. III.

An, & quando sit obligatio legis humanæ cum periculo vitæ?

Questioni propositæ satisfacimus triplici assertionione.

CONCLUSIO PRIMA. Lex humana secluso scandalo & contemptu per se ordinariè non obligat, quando ex ejus observatione imminet periculum mortis, vel alterius gravis damni, e. g. morbi, infamiae, &c. Ita communis DD.

Ratio est primò. Lex Divina & naturalis non semper obligat cum vitæ periculo, ergo multò minus lex humana. Antec. quoad legem naturalem patet; quia nemo tenetur reddere depositum, restituere famam, tenere naturale secretum, quando exinde probabiliter mors imminet. De Divina lege constat ex 1. Reg. 21: ubi David famis necessitate coactus comedit panes propositionis alioquin Laicis interdictos. Secundò in c. consilium de observ. jejun. declaratur, quòd lex humana in gravi necessitate non obliget. Tertiò. Legis obligatio est propter bonum commune: sed sæpe magis confert ad bonum commune, ne pars communitatis mortem, aut aliud grave malum patiat, quàm ut lex observetur: ergo lex in tali periculo ad sui observationem sæpe non obligat.

CONCLUSIO SECUNDA. Lex humana 20. subinde per accidens obligat sub discrimine vitæ, aut alterius gravis damni. Est communis DD.

Ratio est: Lex humana tunc ita obligat, quando ex ejus transgressione sequitur, aut cum illa connectitur alterius præcepti naturalis vel divini gravis transgressio: sed hoc quandoque contingit, ut si ex comestione carnis die Veneris inter Catholicos daret grave scandalum, aut contemptus Religionis Summive Pontificis apud hæreticos oriretur, deberes sub mortali abstinere non obstante periculo gravis morbi, vel mortis ipsius.

CONCLUSIO TERTIA. Lex humana etiam 21. per se obligat cum vitæ & gravis damni discrimine,

Si

[2.] quo-